

שיא אשר הוא קדוש צוה כי יהיו כהנים קדושים ולא יטמאו למתים דכתיב באמור אל הכהנים ואמרת עליהם לנפש לא יטמא בעמיו. ותנן בפ"ג דסוטה (א) כהנת מטמאה למת ואין כהן מטמא למתים. ותניא בתורת כהנים (ב) בני אהרן ולא בנות אהרן (ג). יכול אפי' חללים ת"ל הכהנים יצאון חללים מנין לרבות בעלי מומין (ד) ת"ל בני אהרן, [בני אהרן] אפילו קטנים (ה) פ"י להיות גדולים מוזהרין עליהן שלא יטמאו לנפש אין לי אלא למת, לנפש דהיינו דם (ו) מנין ת"ל לנפש. ולהלן הוא אומר כי הדם הוא בנפש יכפר. מנין לרבות כל מומאות הפורשות מן המת (ז). פ"י הפורשות מגופו של מת כההיא דתנן בנזיר פרק כהן גדול (ח) על אלו מומאות הנזיר מגלח על המת וכזית מן המת. ועל מלא תרווד רקב. ועל הגולגולת ועל אבר מן המת ועל אבר מן האיש שיש עליו כזית בשר ועל חצי קב עצמות ועל חצי לוג דם ועל מגען ועל משאן ועל אהלן. ועל עצם כשעורה מגעו ומשאן. על כל אלו הנזיר מגלח. ותניא במסכת שמחות (ט) כל מומאת מן המת שהנזיר מגלח עליהן כהן סופג את הארבעים עליהן. מכלל זה למדנו דמומאות פורשו מן המת דמרכינן פירשו מגופו של מת שהרי מטמאו שאינן מגופו של מת כגון גולל ודופק (י) אין נזיר מגלח עליהן הילכך (יא) אין כהן מוזהר עליהן. כדתנן בפרק כהן גדול בנזיר (יב) שאין הנזיר מגלח עליהן. אבל הסבכות ופרעות וגולל ודופק וארץ העמים ורביעית דם ואהל ורובע עצמות וכלים נוגעין במת וימי ספירו וימי גמרו על אלו אין הנזיר מגלח ומוזהר בשלישי ובשביעי. ועוד יש טעם לגולל ודופק שיש להשיב ולומר שמטעם שאינו מגלח על רביעית דם אע"פ שהוא מגופו הרי נוכל לומר שאינו מגלח על גולל ודופק אפי' נפרש פורשו

מן המת שלא מגופו של מת. וחרב שנמטא במת (יג) דאמר חרב הרי היא כחלל אע"ג דהיא אינה גופו של מת, מאחר שהקישתו תורה לחלל כגופו של מת מחשבים ליה וכהן מוזהר עליה. שהרי יש לדקדק שנוזר מגלח עליה מדדייקי' על [הא] דתנן וכלים נוגעין במת ומוזהר עליהן בשני ובשביעי ואקשי' (יד) כלים בני הזאה נינהו. פ"י הנוגע בהן כי אין הזאה בכלי עץ שנמטא במת בנוגע בו. ומתוך אשורה (והלא מקים) נומדלא מוקים בכלי מתכות דאיכא דנוגע בהן הזאה שמעי' דכלי מתכות לא הוה מצי לאוקמה דלא הוה תני בהו אין הנזיר מגלח. והא דלא תני כלי מתכות גבי אלו מומאות שנוזר מגלח בהן היינו טעמא דבכלל מת הוא דדבר פשוט דחרב הרי הוא כחלל. תדע דבפרק ב' דאהלות (טו) תני לכל הני דתנן גבי מומאת מגע ומשא ולא תני חרב, והיינו טעמא דפשיטא מילתא היא דחרב הרי הוא כחלל (טז) כיון נמטא במגע המת בין נמטא באהל המת. וראיה לדבר ממסכתא אהלות פ"ק (יז) דתנן אמר רבי עקיבא יש לי להביא את החמישי. שפוד שהוא תחוב באהל המת האהל השפוד ואדם הנוגע בשפוד וכלים באדם ממאין מומאת ז' למדנו שכלים שנמטא באהל המת הרי הן כמת (יח). ועוד קרא דמפקי' מיניה חרב הרי הוא כחלל מוקמי' ליה בנזיר (יט) באהל המת בפרק כהן גדול דתניא וכל אשר יגע על פני השדה כחלל חרב או במת. על פני השדה זה המאהיל על המת בחלל זה אבר מן החי (כ) ויש בו להעלות ארוכת חרב הרי הוא כחלל כול'. הילכך צריכין כהנים לזהר שלא לטמא בחרב (כא) שנגע במת או באהל המת ונפש החוטאת היא תמות ואנחנו נקיים. ויש למצוא תקנה לכהנים במומאות דההוא טעמא דשרינן להו בגולל ודופק דמומאות הפורשות מן

שורש יראה ואהבה

רמב"ם בהל' אבל פ"ג ה"א ובכ"מ שם, ועיין ביריד סי' שסט ס"א, וע"ש בהגהות יד שאול. (ח) דף מט ע"ב, וע"ש בירושלמי, ועיין ברמב"ם הל' נזירות פ"ז ה"א. (ט) פ"ד כא. (י) ע"ש ברמב"ם נזירות פ"ז ה"א, וטומאת מת פ"ג ה"ג, וביריד סי' שסט ס"א. (יא) עיין רמב"ם הל' טומאת מת שם וע"ש במ"ל ה"ג, וע"ש במרכבת המשנה, וע"ש בב"י ירד סי' שסט, וע"ש בהגהות ב"ה. (יב) דף נד ע"א. (יג) פסחים דף יד ע"ב, וע"ש. (יד) נזיר שם. (טו) מ"ג. (טז) עיין ספרי סוף מטות. (יז) אהלות פ"ק משנה ג. (יח) ועי' רמב"ם הל' טומאת מת פ"א הל' י ובראב"ד שם, ועיין תוס' שבת דף כה ע"ב ד"ה אתיא, ועיין תויר"ט אהלות פ"א מ"ב. (יט) דף נג ע"ב. (כ) עיין פירוש הרע"ב אהלות פ"ב מ"ב, וע"ש בפ"י הר"ש והר"מ, ועיין רמב"ם טו"מ שם פ"ג, ועיין עדיות פ"ו מ"ג, וכלים פ"א מ"ה, וע"ש בתויר"ט, ועיין בכל זה בס' האשכול ח"ב סי' יב. (כא) עיין רמב"ם פ"ה מהל' טומאת מת ה"ג, וע"ש במשנה למלך באורך, וע"ש במרכבת המשנה שם ה"ג וה"ה, ועיין ברמ"א ירד סי' שסט

סי' רעא סק"ב, ועיין מחצית השקל סי' פג ס"ק א, וע"ש בפרמ"ג וביושועות יעקב, ועיין ברמב"ם הל' ק"ש פ"ג ה"ג, ובראב"ד שם, וע"ש בלחם משנה, ועיין בט"ז או"ח סי' קנג סק"ב, וביד אפרים שם, וע"ש ביושועות יעקב, ועיין בשו"ת מר אבי הג' זצ"ל שם עולם ח"א, סי' צו, ועיין בס' מעין החכמה דף קז ע"ב, ודף קצא ע"א, וע"ש ברכות דף כג, ודף כו, וע"ש ברי"ף ור"י שם, וע"ש בשיטת מקובצת. **שיא** (א) דף כג ע"א. (ב) אמור פרשתא א פס"א. (ג) עיין קידושין דף לה ע"א, ועיין ירושלמי סוטה פ"ג ה"ה, ועיין בפירש"י אמור שם, וע"ש במזרחי ובגור ארי', וע"ש בלבוש האורה, ועיין ברמב"ם הל' אבל פ"ג ה"א, ועיין ביריד סי' שעג ס"ב וס"ג וע"ש בהגהות יד שאול. (ד) ע"ש ביריד ס"ב. (ה) ע"ש ברמב"ם ה"ב, ובלח"מ שם, וביריד שם ס"א, ועיין בש"ד סי' שעא סק"א ובברכ"י ובשורר ברכת שם, וע"ש בברכ"י או"ח סי' שמג, וע"ש במחצית השקל, ובפרמ"ג וביושועות, ועיין לעיל מצוה שד אות ה. (ו) עיין חולין דף עב ע"א, ועיין ברמב"ם פ"ג ופ"ד מהל' טומאת מת. (ז) עיין

המת פי' מגופו של מת ולא גולל ודופק אע"ג דתנא קרי להו פורשות מן המת בפרק העור והרומב. (כב) מההוא טעמא נמי יש להתיר טומאת מתכות. [אני ראיתי לחילוק רבינו תם זצ"ל כאשר כתבתי פירושו בפנים ופסקתי אחריו כדבריו].

הג"ה לפי מה שפירשתי הכהנים אינן מצווין על טומאת גולל ודופק אם נפרש (כג) גולל כיסוי הארון אינו קשה מדתניא בברכות (כד) גבי כהנים מדלגין (כה) היינו על גבי ארונות מתים לצאת לקראת מלכים, פי' התלמוד בארון שיש בו פותח טפה ואותן ארונות מכוסין היו [ולפי שראיתי רבותי ז"ל] חלוקין בדבר שיש מפרשין כיסוי הארון ומקשין עליה הא דתניא פירשתי' כן. תניא (כו) לא יטמא בעמיו כל זמן שעמיו שם אינו מטמא (כז) אבל מטמא הוא למת מצוה (כח) [כין] אם (כז) לשארו אין שארו אלא אשתו (כט) שנאמר שאר אביך היא. הקרובה ולא הארוסה (ל). אליו ולא הגרושה (לא). לבנו ולבתו יכול בנו ובתו נפלים (לב) ת"ל אביו ואמו, מה אביו ואמו בני קיימא אף בנו ובתו בני קיימא יצאו נפלים. לאחיו ולאחותו יכול אחיו ואחותו מן האם ת"ל בנו ובתו מה בנו ובתו שהוא יורשם אף אחיו ואחותו שהוא יורשם. יצא אחיו ואחותו מן האם שאינו יורשם. ותניא בפרק הבא על יבמתו (לג) אחותו ארוסה (לד) ר' מאיר ורבי יוחנן אומרים מטמא לה רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אינו מטמא לה. והילכתא כרבי יוסי ורבי שמעון. ומפר' טעמא התם דכתיב אשר לא היתה פרט לארוסה קרובה לרבות ארוסה שנתגרשה. ותניא (לה) אנוסה ומפותה אין מטמא לה לדברי הכל. ומוכת עץ אינו מטמא לה דברי רבי שמעון. וטעמא דכתיב הבתולה פרט לאנוסה ומפותה ומוכת עץ. ובגרת מטמא לה לדברי הכל. וטעמא דכתיב אליו לרבות את הבוגרות. ואסקינן בפרק ג' מינין בנזיר (לו) שכהן טמא עומד

בלא יטמא כדתנן (לז) היה מטמא למתים ואמר לו אל תטמא חייב על כל אחת ואחת (לח) אכל מטמא בעודו נוגע אם נגע במת אחר אינו חייב כדתניא (לט) היה מת מונח על כתפיו והושיטו מתו ומת אחר ונגע בו יכול יהא חייב ת"ל ולא יחלל מי שאינו מחולל יצא זה שמחולל ועומד. ואפילו אינו מת אלא גוסס (מ) צריך כהן לפרוש כדתניא התם בנזיר בפרק ג' מינין (מא) לתחלו עד מיתה רבי אומר במיתה עד שימות. ואמר ריש לקיש גוסס איכא בינייהו למאן דאמר לתחלו אפי' גוסס. וקיימא לן כרבנן. ואע"ג דאמר רבי יוחנן משמעות דורשין איכא בינייהו. יש לומר שאינו חלוק על ריש לקיש דאמר דאסרי רבנן בגוסס והנוהג חיתר לא הפסיד. [וראיתי בהלכות גדולות (מב) של רב יהודה גאון זצ"ל שהתיר בגוסס]. וראיתו דתנן (מג) אינו מטמא עד שתצא נפשו אפילו מגוייד אפילו צלוב וזהו ליה מחלוקת בביריתא וסתם מתני' והלכה כסתם מתני' (מד) וכן הילכתא [ונפלאתי מאד] היאך מביא ראי' מדתנן בהא בנזיר (מה) דחולק בהדיא הני מילי לעניין טומאה באהל אבל לעניין איתחולי הא איתחיל. [לכן נראה לי איסור בגוסס כאשר פירשתי]. ועוד דבהלכות גדולות פי' אמר אביי משמעות דורשין איכא בינייהו רבא אמר גוסס איכא בינייהו אביי ורבא הילכתא כרבא לבר מיע"ל קג"ם (מו) כל זה כתוב בהלכות גדולות. ואחרי כן פסק דתנן (מז) אינו מטמא [נאני יודע מה ראה. כתוב בהלכות גדולות של רב יהודה גאון ז"ל] כהן שמטמא לקרוביו אל יטמא לאחרים (מח) אפילו בו ביום במה דברים אמורים בזמן שיש שם כדי נושאי מיטה וקובריה אבל אין שם כדי נושאי מיטה וקובריה יטמא פי' שאין איסורו בו ביום אלא מדרבנן. נישמא ובא כדי נושאי מיטה וקובריה פורש למקום טהור. היו שם שני דרכים אחד טהורה ורחוקה ואחד מטמא וקרובה אם היו העם הולכין בטהורה ילך עמהן ואם

שורש יראה ואהבה

מצוה רסג. (לג) יבמות דף ס ע"א. וע"ש בירושלמי. ובחידושי הרמב"ן, וע"ש בס' ישרש יעקב. (לד) ע"י ברמב"ם שם פ"ב ה"י ויר"ד שם. (לה) יבמות שם. (לו) דף מב ע"ב. (לז) שם ע"א. (לח) ע"י בלח"מ ה"י אבל פ"ג ה"ד, ובגירות פ"ה ה"טו. (לט) גזיר שם ע"ב. (מ) ע"י ר"ש אהלות פ"א מ"ו, וע"י תו' יבמות דף קכ ע"ב. וע"י תוס' קידושין דף עז ע"ב. וע"י מסכת שמחות פ"א ה"א. וע"י רמב"ם פ"א מטומאת מת ה"טו, וע"י מרדכי סוף מועד קטן, וע"י בטוש"ע יו"ד סי' שע וע"ש בש"ך סק"ד, וע"י ברמב"ם פ"ד ה"ה. (מא) דף מג ע"א. (מב) ע"י הגהות יד שאל יו"ד סי' שע. (מג) אהלות פ"א מ"ו ע"ש. (מד) ע"י יבמות דף מב ע"ב, ובכ"מ ה"י אבל פ"ב ה"טו, וע"י יד מלאכי אות תלג. (מה) דף מג ע"א. (מו) ע"י לעיל מצוה רי אות ט. (מז) ע"י מסכת שמחות פ"ד יג. (מח) ע"י בכל זה ברמב"ם וכ"מ סוף פרק ב מאבל, ופ"ג ה"ו וה"ו, וע"י"ש במגדל עות, וע"י במרכבת המשנה נזירות פ"ה

שם, וע"ש בש"ך, וע"י תו' חולין דף קד ע"א ד"ה חלת. (כב) חולין דף קכו ע"ב. (כג) ע"י פירש"י עירובין דף טו ע"ב, וע"י תוס' סוכה דף כג ע"א, וע"י רש"י כתובות דף ד ע"ב וע"ש בתוס', וע"י בטוש"ע יו"ד סי' שעה, ובט"ז סי' שסט סק"ב, ובאר היטב שם, וע"י ש"ך סי' שעג סק"א, וע"י בספר האשכול בדיני טומאת כהנים שם, וע"י בשיטה מקובצת כתובות שם, ובהגהות יד שאל יו"ד סי' שעה שם. (כד) דף יט ע"ב. (כה) ע"ש בירושלמי ברכות, וע"ש בתוס' ר' יהודה החסיד ובתוס' הרא"ש, וע"י ברמב"ם ה"י אבל פ"ג ה"יד. (כו) תו"כ אמור פרשתא א פ"ג. (כז) ע"י יבמות דף פ"ט ע"ב, וברמב"ם אבל פ"ג ה"ה, וע"ש בפרי אדמה. (כח) ע"ש ברמב"ם. (כט) ע"י יבמות דף כב ע"ב, ודף צ ע"ב, וע"י כתובות דף מז ע"ב. (ל) ע"י יבמות דף כט ע"ב, ורמב"ם שם פ"ב ה"ז, וע"ש במ"ל ה"ז. (לא) ע"י רמב"ם שם ה"ג, וע"י יו"ד סי' שעג ס"ד, ובש"ך שם סק"ד. (לב) ע"י בס' מעין החכמה דף קלו, ובחינוך

לאו ילך עמהן (מח') מפני כבוד העם וקובר מתו ועד שהוא בתוך הקבר מקבל מאחריהן וקובר פירש הרי זה לא יטמא. נטמא בו ביום רבי מרפון מחייב ור' עקיבה פוטר. נטמא לאחר אותו היום הכל מודין שהוא חייב מפני שמותר יום אחד. [עד כאן דברי הגאון זצ"ל].

הג"ה והחולק על שכתוב בפנים (טז) דסתם משנה דכו (כו) ביום נמי מדאורייתא כדתנן (מט') אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת. במגע ומשא של מיתו גוים יש אוסרין. וראייתן דאמרין בפרק הבא על יבמתו (נ) נהי דמעטינהו קרא מאהל ממגע ומשא לא מעטינהו. ויש להביא ראיה להתיר מדתניא בתורת כהנים (נא) ומייתי לה בנזיר (נב) על נפש לא יבא שומע אני אפי' נפש בהמה במשמע דכתיב מכה נפש בהמה ישלמנה ת"ל לאביו ולאמו בנפש אדם הכתוב מדבר. רבי שמעון (נג) אומר איני צריך הרי הוא אומר על כל נפשות מת לא יבא בנפשות המטמאות בביאה הכתוב מדבר. בביאה פי' אהל. וגוי אינו מטמא באהל (נד). דקימא לן כרבי שמעון בן יוחאי דאמר בפרק המקבל (נה) רבה בר אבא אשכחיה לאלהיו דקאי בבי קברי גוים אמר ליה ולא כהן מרי. אמר ליה ולא תני מר. סדר מהרות דתנן ר' שמעון בן יוחאי אומר קברי גוים אין מטמאין באהל שנאמר ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרויין אדם ואין אומות העולם קרויין אדם (נו) וכיון דאלהיו עשה מעשה בעצמו הילכתא כוותיה ואפילו לרבנן דפליגי עליה דרבי שמעון דהא מפקי' נפש בהמה מלא יבא יצאו גוים מן הכלל דכתיב לאביו ולאמו. ובנזיר ישראל משתעי קרא דתנן (נז) הגוים אין להם נזירות ומפקי' התם מקרא אם כן לאביו ולאמו בישראל מישתעי קרא. וגר (נח) שנתגייר כקטן שנולד דמי ולא קרינא ביה

לאביו ולאמו זכאשר ממעטי' מלאביו ולאמו בהמה ממעטינן נמי גוים. ואי קשיא תיפוק ל' דגוים אין להם נזירות דלא קרינא בהו לאביו ולאמו לא יטמא דהא בנפשות המטמאות בביאה הכתוב מדבר ההוא ודאי דלא כרבי שמעון. והאי דמייתי בנזיר פ"ק (נט) דנזיר שמשון איטמי למתים ממתי פלשתים לרבי יהודה רבי יהודה סבירא ליה לרבנן דפליג עליה דרבי שמעון בן יוחאי דמתי גוים אינן מטמאין. וכיון דאשכחן בנזיר שמותר במתי גוים כהן נמי לא שנא דהא ילפי' גזירה שוה דאמו אמו דכהן מנזיר בפרק כהן גדול (ס) ועוד תניא (סא) כל שהנזיר מגלח עליהן כהן מוזהר עליהן פי' דנפש מת דכתיב בשניהן בשוה. ויש מקשין על כלל זה ושמעתי אוסרין לכהן במגע ומשא מתי גוים. [ואני כתבתי הנראה לי והמחמיר תבא עליו ברכה והמיקל לא הפסיד]. ואינו מטמא לקרוביו אלא כשהן שלמין (סב) כדמסקי' התם בנזיר (סג) דתניא מעשה (סד) ומת אביו של ר' צדוק ובאו והודיעוהו לאחר כמה שנים ובא ושאל את ר' אלישע והזקנים ואמרו לו לאביו ולאמו בזמן שהן שלמין ולא בזמן שהן חסרין. [תולדה לטומאת כהנים] דאמר בסוטה בפרק משוח מלחמה (סה) אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בן יעקב מת תופס ד' אמות לטומאה (סו) פי' וצריך להרחיק, ואסיקנא הני מילי דליכא מחיצתא אבל איכא מחיצתא שיש היכר לדבר מותר. כדתנן (סז) חצר הקבר (סח) שיש בה ד' טפחים בית הלל אוסרים בתוכה מהור.

שיב צוה הוצר טמא שרץ טמא מת זוב וזבה ונידה שלא יקדימו זמן טבילתן דכתיב ורחץ במים וטהר בערב. ולאחר זמן טבילתן מצוה שלא לאחר (א). ונחלקו בזה רבותינו דתניא בשבת

שורש יראה ואהבה

אבל פ"ב ה"טו, וע"ש בכ"מ ובמרכבת המשנה, ועיין יו"ד סי' שעג ס"ט. (סג) דף מג ע"ב. (סד) שם דף מד ע"א. (סה) דף מד ע"א. (סו) עיין ברמב"ם פ"ג ה"ג, ועיין ביר"ד סי' שעא ס"ה, וע"ש בש"י, וע"ש שם בפ"ת בשם ספר חומת ירושלים ובשם שו"ת הרלב"ח, וע"ש בברכי יוסף. (סז) אהלות פט"ו מ"ח. (סח) עיין ברמב"ם הל' טומאת מת פ"ו ה"ט, וביר"ד סי' שעא, וע"ש בפ"י הר"ש אהלות שם, וע"ש בפסקי הרא"ש הל' טומאה בשם הר"י יהונתן, ועיין במרכבת המשנה, טומאת מת שם ה"ט.

שיב (א) עיין תוס' גדה דף ל ע"א ד"ה וש"מ, ועיין תוס' יומא דף ח ע"א ד"ה דכולי, ועיין בטור יו"ד סי' קצז בשם הירושלמי, ועיין מרדכי ריש שבועות סי' תשלד, ובהגהות מיימוניות פ"ד מהל' איסורי ביאה אות ד, ועיין חידושי הר"ן שבת שם דף קכ ע"ב, ועיין ביר"ד סי' קצז ס"א בט"ז שם ס"ב ב"ג, וע"ש בסדרי טהרה סק"ד, ועיין בתו' ביצה דף יח ע"ב ד"ה כל, ועיין טוש"ע אריח סי' תקנד ס"ה, ועיין במעין

הט"ו, ועיין ביר"ד סי' שעג ס"ז וברמ"א שם, וע"ש בש"ך ס"ק יב. (מח') [ראה לשון היראה"ש סי' שכב]. (מט) [ביראים השלם שם: והכתוב בפנים חולק על זה דסתם]. (מט') נזיר דף מב ע"א. (נ) יבמות דף סא ע"א, ועיין רמב"ם טומאת מת פ"א ה"ב. (נא) עיין ספרי נשא פ' כו. (נב) דף מח ע"א. (נג) ר' שמעון. לפנינו איתא: רבי ישמעאל [וכן ביראה"ש: ר' ישמעאל]. (נד) עיין רמב"ם טומאת מת פ"א ה"ג, ועיין לעיל מצוה שי אות ב, ובהל' אבל פ"ג ה"ג. (נה) ב"מ דף קיד ע"ב. (נו) עיין תוס' ב"ק דף לח ע"א. (נז) נזיר דף סא ע"א. (נח) עיין יבמות דף כב ע"א, ועיין רמב"ם פ"ג מהל' עדות ה"ב, וע"ש בפט"ו מהל' איסורי ביאה ה"א, ועיין טוש"ע חו"מ סי' לג ס"א, וע"ש בסמ"ע וש"י, וע"ש בתומים, ועיין תוס' סנהדרין דף עא ע"א, ותוס' ישנים יומא דף פב, ועיין ביר"ד סי' רסט ס"י, וע"ש בספר יד שאל, וע"ש בפרי אדמה הל' עדות פ"ג שם, ועיין במרכבת המשנה איסורי ביאה פ"ד ה"ה. (נט) דף ד ע"ב. (ס) שם דף מח ע"א. (סא) שמחות פ"ד כא. (סב) עיין רמב"ם הל'